

5. ULOS OPPIMAAN

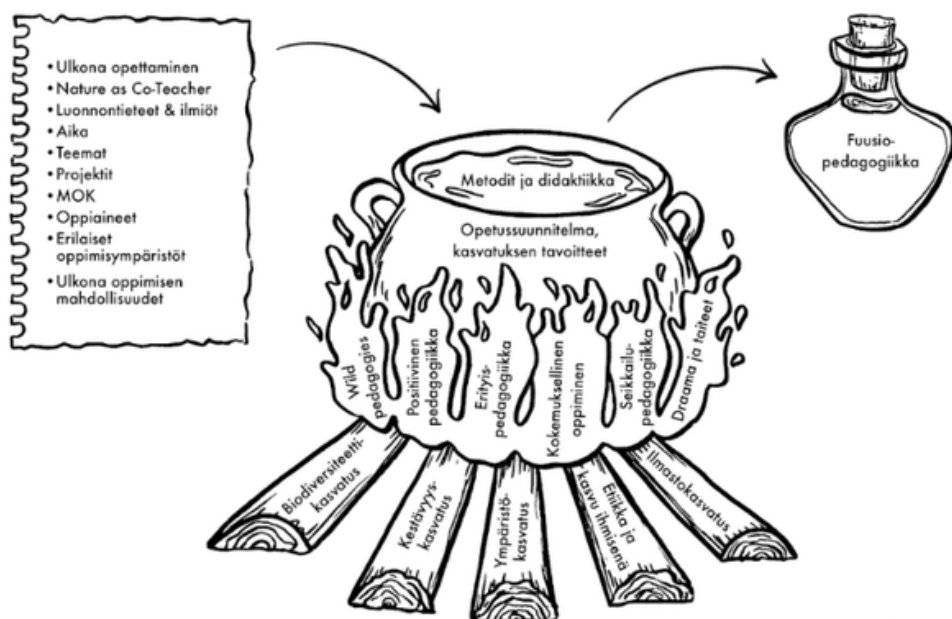
*Elämän tarkoitusta
kysellee vain se,
jonka silmät eivät
tavoita ihmeellistä
elämän loistoa
ympärillään.*

Tommy Hellsten

Opetussuunnitelma ohjaa vahvistamaan kaikilla luokka-asteilla luontosuhdetta ja luonnossa liikkumisen taitoja. Ainoa tehokas keino näihin on ulko-opetus. Ulko-opetus ei tarkoita pelkkiä makkaranpaistoretkiä, vaan on suunnitelmallinen osa opetusta. Ulla Myllyniemi on onnistunut kiteyttämään ulkona opettamisen idean yhteen kuvaan. Ulkona opettaminen on ikäänkuin taikajuomaa, jonka keittämiseen tarvitaan monia kasvatuksen keinoja ja osa-alueita. Keittopadaksi valitaan jonkin ajankohtainen aihe ja opsin tavoitteet mistä tahansa oppiaineesta. Taikajuoma vaikuttaa varmasti, mutta mahdollisesti myös yllättävilläkin tavoilla.

Fuusiopedagogiikan nuotiomalli

5.1.ULKONA OPETTAMISEN PERUSTELUJA

Ulkona voi opettaa lähes kaiken mitä sisälläkin.

Ulkona tapahtuu paljon oheisoppimista.

Eriyttäminen onnistuu huomaamattomasti.

Luonto parantaa mielialaa ja lisää henkistä hyvinvointia.

Ulko-opetus edistää ongelmanratkaisukykyä ja keskittymistä.

Motoriset taidot kehittyvät ja koulupäivän aikainen liikunta lisääntyy.

Luonnossa oleilu alentaa verenpainetta, sydämen sykettä ja stressihormonin erittymistä ja vahvistaa immuunijärjestelmää.

Sosiaalinen vuorovaikutus helpottuu ja luokan dynamiikka paranee.

Oppimisympäristö innostaa monenlaisia oppijoita.

Tutkiminen ja asioiden pohtiminen alkaa kuin itsestään.

Itsetunto vahvistuu.

Ennen kaikkea luontosuhteen vahvistuminen edistää ympäristövastuullista käyttäytymistä.

BONUSENA OPETTAJAN
TYÖSSÄ JAKSAMINEN
PARANEE.

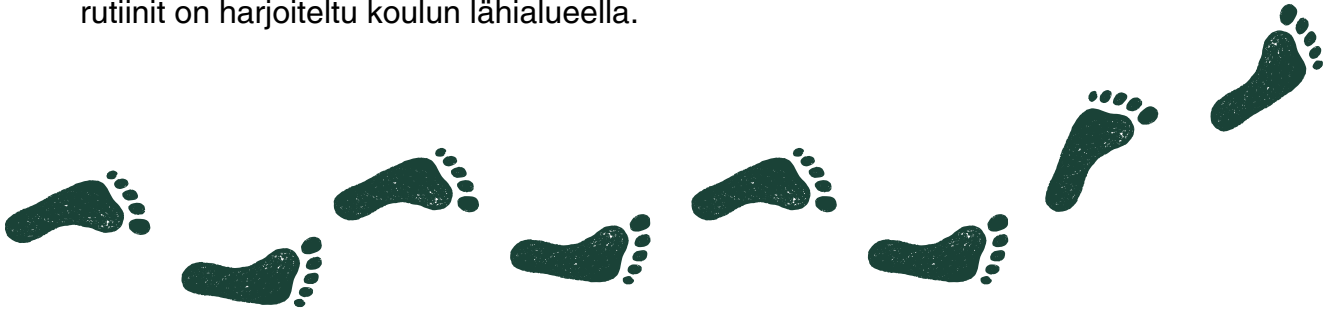
LUE LISÄÄ: [Mielenterveystalon listaamat vaikutukset hyvinvointiin Luonnosta hyvinvointia lapsille ja nuorille, Sitra](#)
[Loikkaa ulkoluokkaan -opas](#)
Ulkona opettamisen käsikirja (Kaasinen & Myllyniemi 2023)

5.2. ULKONA OPETTAMISEN PERUSASIAT

Pienet askeleet

Uuden ryhmän kanssa aloita pienin askelin äläkä lannistu vaikka ensimmäinen kerta tuntuisi kaaokselta. Sitkeys palkitaan. On hyvä aloittaa lähimaastosta ja edetä kauemmas vasta, kun se tuntuu turvalliselta. Kaikkea opetusta ei tarvitse toteuttaa ulkona. Hyväksi todettu tapa on kerrata asiat ulkona tai pohjustaa uutta asiaa ja jatkaa asian käsittelyä luokassa. Turvallinen retkeily on mahdollista, kun säännöt ja rutiinit on harjoiteltu koulun lähialueella.

Löytämisen ilo

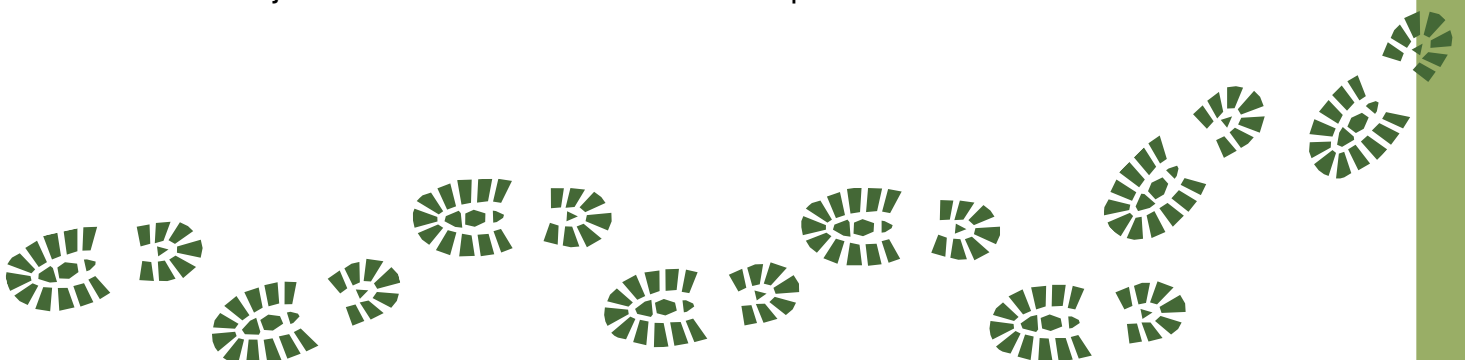
On tärkeää, että oppilaat saavat itse kokea, kokeilla, havainnoida ja tutkia asioita maastossa. Vaihtelee työskentelytapoja, puhumista, harjoituksia, kuuntelua, leikkejä, liikettä ja muita aktiviteetteja. Muista runsas vapaa-aika ja ihmettelyn taika!

Säähän varautuminen

Kaikki, mitä ulkona tehdään, ei sovi joka säähän ja se on hyvä huomioida suunnittelussa ja tehdä varasuunnitelma. Oikeat varusteet ja yhdessä selviytyminen hankalissa olosuhteissa luovat ikimuistoisia selviytymiskokemuksia, joten pukeutumisen ohjeistamiseen panostaminen on antoisampaa kuin retken peruminen sateen takia. Kantapään kautta oppiminen on myös tehokasta. Sateinen tai pakkasessa paukkuva metsä on monelle uusi kokemus. Liikkuvat leikit ja opettajalta löytyvät vararukkaset pitävät tunnelman korkealla.

Vastuullisuus

Kerrataan kunnioittavaa suhtautumista ympäristöön ja retken käytössääntöjä riittävän monta kertaa. Laavujen katoille ei kiipeillä, jokaisenoikeuksia noudatetaan ja pidetään kaikenlaiset retkipaikat kunnossa. Opetellaan alusta asti, että jokainen kantaa omat roskansa koulun roskikseen. Otetaan kuitenkin aina roskapussi mukaan ja kerätään muiden heittämät roskat pois reitin varrelta.

5.3. TURVALLISUUS

Lukuvuosisuunnitelmaan on kirjattava, että opetuspaikkana voi toimia myös muu paikka kuin koulu. Silloin lyhyistä retkistä tai ulko-opetuksesta ei tarvitse tehdä virallista retki-ilmoitusta vaan ilmoitus rehtorille riittää. Koululla on hyvä olla yhdessä sovittu käytäntö ulkotuntien tiedottamisesta, jotta oppilas on aina paikannettavissa.

Koko päivän kestävät retket merkitään koulun tapahtumakalenteriin heti, kun ajankohta varmistuu. Huolehditaan huoltajien tiedottamisesta ajoissa. Opettaja täyttää joko opintokäynti-ilmoituksen tai opintoretkisuunnitelman, jonka rehtori hyväksyy ja tallentaa suunnitelmat niille varattuun kansioon. Näin huolehditaan vakuutusten voimassaolosta myös opintokäyntien ja -retkien aikana.

Lukuvuosisuunnitelmassa pitää lukea, että oppilaan koulupäivä voi alkaa ja päättyä muussakin paikassa kuin koulussa. Yksiselitteisintä on aina lähteminen koululta ja palaaminen koululle yhdessä opettajan kanssa. Oppilaiden itsenäinen saapuminen aamulla suoraan opetuspaikalle tai iltapäivällä lähtö kotiin on mahdollista, jos halutaan säästää aikaa. Tästä on kuitenkin tiedotettava koteja ja saatava lupa itsenäiseen kulkemiseen.

Opettaja tiedottaa aina oppilaiden koteja koulupäivään sisältyvistä poikkeamista ja tarvittavista varusteista. Talviaikaan retkeillessä kannattaa varautua puuttuviin villasukkiin ym. puutteisiin. Opettajalla tulee olla tieto ryhmän allergioista tai muista mahdollisista sairauksista.

Valvonnan aukottomuuden ja vaaran paikkojen etukäteen miettiminen lisää ulko-opetuksen turvallisuutta, samoin selkeiden sääntöjen sopiminen ryhmän kanssa ennen lähtöä. Näin opettaja turvaa myös oman selustansa. Opettajan tulee tuntea ryhmänsä ja huolehtia tarvittaessa ulkotunnille riittävä määrä muita aikuisia mukaan. Viime kädessä rehtori vastaa turvallisuudesta, joten hänet on pidettävä ajan tasalla.

Vahingot ovat hyvästä suunnittelusta huolimatta aina mahdollisia, joten puhelin ja ensiapuvälineet tulee olla aina mukana pitemmälle retkelle lähdetessä.

LUE LISÄÄ ->

5.4. JOKAISENOIKEUDET

*Kun menemme luontoon, menemme toisten
eliöiden kotiin. Käyttäytykäämme siis kuin
kylässä.*

Kun opettajana viet ryhmän luontoon, olet vastuussa sen käyttäytymisestä ja samalla oman koulun maineesta. Oppilaalle täytyy opettaa ja kerrata useamman kerran luonnossa liikkumisen perussääntöjä. Vain harvalle ne on opetettu kotona.

Tässä muutamia linkkejä jokaisenoikeuksien opettamiseen ja kertaamiseen:

[Diaesitys jokaisenoikeuksista](#)

[Haltia luontokoulun kortit](#)

[Luonnonsuojeluliiton video 3,24](#)

[Nuorten tekemä video 3,38](#)

[Pyöräilijän näkökulma 12,08](#)

[Metsäyhdistyksen testi, 10 kysymystä](#)

[Syvempää pohdintaa sisältävä video 16,32](#)

Tulenteko on sallittu ainoastaan maanomistajan luvalla tai yleisellä tulentekopaikalla. Viralliset nuotiopaikat löytyvät täältä: [Nuotiopaikat.fi](#)

Näin löydät maanomistajan:

[Jyväskylän karttapalvelusta](#) saat näkyviin kiinteistöjen rajat ja -tunnukset vasemman reunan valikosta. Klikkaa näkyviin myös kiinteistötiedot, niin kartalle ilmestyy vihreä piste, josta selviää kiinteistötunnus. Tämän avulla voit selvittää maanomistajan Maanmittauslaitokselta. Valtion mailla tulien tekemiseen luvan myöntää Metsähallitus, Jyväskylän kaupungin metsiin tulentekolupaa ei myönnetä.

Maanomistajan luvallakaan tulta ei saa tehdä metsäpalovaroituksen aikana.

Tulenteosta voit vaikka työmatkalla kuunnella pohdintaa [Retkeilijän sääntö-Suomi osa 2](#) 22,03.

5.6. ARVIOINTI

Ulkona oppimisen kasvatuksellisten vaikutusten tuloksia on vaikea mitata, koska ne näkyvät vasta ajan kanssa ympäristövastuullisuuden kasvamisena ja oppilaiden käytöksessä sekä asenteissa luontoa kohtaan. Pienempien jaksojen tai retkien arviointi onnistuu konkreettisiin tavoitteisiin peilaamalla. On tärkeää jakaa ja sanoittaa ulkona vietettyjen tuokioiden jälleen se, mitä on koettu ja opittu. Monen oppilaan on aluksi vaikea yhdistää luonnossa puuhailu osaksi "oikeaa koulutyötä".

Seuraavaa listaa on ansiokkaasti täydentänyt tekoäly.

Havainnointi ja jatkuva arviointi

Kahdenkeskinen palaute ja ohjaaminen onnistuu luonnossa huomaamattomasti. Opettaja voi havainnoida miten oppilaat toimivat, osallistuvat, ymmärtävät ja pystyvät soveltamaan asioita. Henkilökohtaisen suullisen palautteen antamisen lisäksi sen voi merkitä suoraan wilmaan retken jälkeen tai omaan muistiinpanovihkoon myöhemmän arvioinnin tueksi.

Itsearviointi

Peukkupalaute on helpoin ja toimii metsässäkin. Sen voi antaa kaikille näkyvästi tai piirissä selät käännettyvä opettajaan päin.

Jana-arviointi toimii, jos sitä on harjoiteltu ja ryhmä on riittävän turvallinen oman mielipiteen näyttämiseen. Vastaparit keksitään tarpeen mukaan.

Käpy kiertää piirissä ja omalla kohdalla saa kertoa oppimansa asian.

Kuiskaus. Oppilas miettii mielessään 1-3 asiaa, joissa onnistui ja yhden asian, jonka voisi tehdä paremmin seuraavalla kerralla. Nämä asiat voi kirjata ylös, kertoa opettajalle tai vain käydä kuiskaamassa puulle tai kivelle, ikään kuin luonnon kanssa keskustellen.

Luonnon symbolit Oppilas valitsee metsästä esineen, joka kuvaa hänen suoritustaan (esim. käpy = "tuli hyviä ideoita").

Matkapalautteet Paluumatka sujuu mukavasti, kun kuljetaan matka pätkissä. Opettaja antaa tehtäväksi jonkun arvioitavan asian ja välillä pysähtytään purkamaan se ja otetaan uusi aihe.

Ääniskaala Oppilaat arvioivat kokemustaan äänellä:

- Jos meni todella hyvin, he humisevat kuin tuuli.
- Jos meni ihan ok, he rapisuttavat lehtiä jaloillaan.
- Jos oli vaikeaa, he koputtavat kevyesti puunrunkoa.

Asentoarviointi Oppilaat arvioivat omaa onnistumistaan liikkeillä:

- Seisovat suorana ja kädet ylhäällä, jos kaikki sujui hyvin.
- Seisovat normaalisti, jos sujui melko hyvin.
- Menevät kyykkyyyn, jos tarvitaan vielä harjoitusta.

Itsearviointilomakkeet retken jälkeen pakottaa jokaisen hieman miettimään omaa oppimista ja antaa konkreettista tietoa opettajalle arvioinnin tueksi.

Vertaisarviointi

Edellä mainittuja itsearvioinnin tapoja voi käyttää koko ryhmää koskevien asioiden arviointiin. Yhteinen keskustelu laajentaa näkökulmaa.

Konkreettisten tuotoksien arviointiin:

Pari/ryhmäpalaute kertomalla kolme hyvää asiaa ja yksi kehittämis ehdotus.

Galleria-kävely eli kierretään ryhmänä kuulemassa kustakin työstä ja antamassa palautetta ablodien kera.

Luonnossa liikkumisen ja toimimisen arviointiin:

Jokaiselle oppilaalle arvotaan salainen arviointipari, jonka työtä hän seuraa ja arvioi päivän tai tehtävän aikana.

Ympäristövastuullisen käyttäytymisen tai ryhmätyöskentelyn arviointiin:

Liikennevalopalautteen voi antaa metsässä opettajan kanssa keskustellen, jolloin opettaja näyttää valot tai ryhmällä on omat valot. Valojen sijaan voi käyttää myös käpyjä, kiviä ja oksia. Arvioinnin kohteena voi olla koko luokka, ryhmä tai yksilö. Tämä arviointi voidaan tehdä myös pienillä värilapuilla toisten pulpeteille.

● = Meni hienosti!

● = Pientä hienosäätöä vielä.

● = Täytyy harjoitella lisää.

Luontopäiväkirja

Oppilas kirjaa retkien havaintoja, tunteita ja oppimaansa piirroksilla, kuvilla ja teksteillä.

Digitaalinen portfolio

Oppilas dokumentoi rekiä tai ympäristöteemoihin liittyviä projektejaan valokuvoin, kirjoituksin tai videoilla.

Tietovisat ja testit

Testataan oppilaiden tietoa esim. lajintunnistuksesta, ekosysteemipalveluista tai kierrätyksestä.

Sanapilvet ja mind mapit

Oppilaat voivat visuaalisesti esittää mieltäpitään, ymmärrystään tai oppimistaan.

Erilaiset haasteet

Keksitään sopivaa haaste, esim. nisäkkään bongaus tai valojen sammuttaminen ja jokainen tarkkailee omaa tekemistään retken tai ajanjakson ajan kotona. Dokumentointina voi toimia retkellä käpyjen kerääminen taskuun tai kotona taulukon täyttäminen. Arviointimateriaali on näkyvää.

Projektit

Retken voi laajentaa visuaaliseksi tuotokseksi, jonka arviointi on helppoa perinteisin menetelmin, etenkin jos arvioinnin kriteerit käydään selvästi läpi.

Esitykset

Oppilaat valmistavat pienen esityksen oppimastaan tai syventävät oppimistaan esimerkiksi tekemällä opetusvideon luonnossa liikkumisesta. Arviointi vaikkapa sisällön monipuolisuudesta.

Toiminnallinen pistetyöskentely

Toimintapisteissä kerrataan opittuja asioita. Opettaja voi olla itse yhdellä pisteellä tai vastaanottaa tehtäviä pisteiden keskellä.

Loppujen lopuksi on niin,
että me suojelemme vain
sitä, mitä me rakastamme,
rakastamme vain sitä,
minkä me tunnemme, ja
tunnemme vain sen, mitä
meille on opetettu.

Baba Dioum

